

Сафонова А.

ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ГЕРДАН ТЕХНІКОЮ БІСЕРНОГО ТКАЦТВА ЯК АКТУАЛЬНОЇ ПРИКРАСИ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК

Одним з напрямків мого постійного творчого розвитку стала технологій бісероплетіння і бісерного ткацтва. Вивчаючи цю галузь я для себе постійно відкриваю нові і нові обрії для розвитку, самовдосконалення і творчості. В порівнянні з живописом, вишивкою або тканими виробами, бісер набагато довше зберігає свою чистоту та насиченість кольору. Завдяки виробам з бісеру ми маємо можливість отримати уявлення про вміння наших пращурів, а також про їх смаки та кольорові вподобання.

Бісероплетіння дуже цікавий вид творчості, який був свого часу майже знищений в нашій країні і лише зараз на початку XXI ст він переживає процес відродження. Хоча і був відомий більше 40000 років назад ще за часів єгипетських фараонів. А вироби саме українських майстрів з бісеру ще в 7-8 сторіччі дуже високо цінувалися не лише на теренах нашої держави а й далеко за її межами. В Києві внучка Ярослава Мудрого Анна-Янка заснувала при монастирі першу на Русі школу рукоділля для послушниць. Протягом декількох сторіч перлами і бісером обробляли церковні облачення, взуття та одяг, головні убори та прикраси. Для багатьох народів елементи одягу, оброблені бісером стали, невід'ємною частиною національного костюма.

До вашої уваги деякі з багатьох різновидів шийних прикрас з бісеру українок 18-19 сторіччя. Які свого часу користувалися неабиякою популярністю серед жінок, не лише заможних верств населення, але й серед простих селянок. Шийні прикраси українок вважалися своєрідним паспортом: за ними можна було визначити статус жінки, її сімейний стан і навіть вік, з якої місцевості. Деякі шийні прикраси купували і збирали по одній намистині, їх передавали в спадок як сімейну реліквію. Але на жаль сучасні жінки про деякі з них навіть і не чули.

Вперше українські прикраси з бісеру виконані майстрами західних областей були представлені на етнографічній виставці у Тернополі у 1887 році. У відділі взуття і одягу експонували каблучки, намиста, гердани. Народні прикраси з бісеру завдяки їх барвистості, сутонародним орнаментам та колориту, композиційним рішенням, різноманітності форм наприкінці XIX – початку XX сторіч були відомі далеко за межами України. Їх експонували на міжнародних виставках і ярмарках, продавали в магазинах кустарних промислів Австрії, Німеччини, Великої Британії, США, Франції. На українських зразках навчали рукоділля у школах Європи.

В червні 2021 року в Краєзнавчому музеї Івано-Франківська проходить виставка герданів ручної роботи, де майстрами бісероплетіння було встановлено рекорд України у категорії «Найбільша кількість герданів ручної роботи в одній експозиції» де майстри зібрали в одній експозиції 2629 традиційних герданів ручної роботи. Рекордну експозицію створили 29 майстринь, а її організатором стала голова ГО «Роса Карпат» Марія Чулак.

Гердан (від турецького *gerdan* - «шия») це шийна бісерна прикраса у вигляді вузької стрічки, виготовленої з різнокольорових намистин, нанизаних на нитяну, чи волосяну основу, що утворюють строкатий геометричний, а часом рослинний орнамент.

В своїй науковій праці мистецтвознавець Олена Федорчук склала класифікацію різновидів герданів. Розрізняють шість видів герданів: стрічковий, стрічковий з підвісками, кутовий, розетковий, хрещатий, перетинчастий.

Орнаментальна складова герданів суттєво не відрізняється від орнаментів української народної вишивки. Проаналізувавши гердани різних майстрів, різних областей і років виконання можна зробити висновок, що найбільшим попитом користувалися і продовжують користуватися гердани з геометричним і фітоморфним орнаментами, а також поєднання різних видів орнаментів в одному виробі. А от зооморфний та антропоморфний орнаменти зустрічаються дуже рідко.

А от кольорова гамма в герданах має дещо інше значення ніж в вишивці. Фонову частину стародавніх герданів на Косівщині робили з бісеру білого кольору. Білий колір вигідно підкреслював виразність окремих мотивів і елементів узору — хрести-ків, кіл або ромбів. Схарактеризувати вироби Снятинського району можна поєднанням таких кольорів: зеленого, блакитного, білого і жовтого. Яскрава зелень у рослинному орнаменті притаманна Буковині. При цьому ще й у кожного кольору було своє призначення.

Основні інструменти і матеріали для виготовлення герданів: версат, капронові нитки, бісерні голки різних видів.

Готуючись до створення колекції герданів було проведене соціологічне дослідження, в ході якого було з'ясовано

1 Які з традиційних українських жіночих прикрас українського національного костюму найбільш доцільні в сучасній моді? виставити бали від 1 до 5

2. Який орнамент найбільш доцільний для виготовлення гердан для гардеробу сучасної жінки?

3. Які форми медальонів герданів найбільш пасуватимуть сучасному міському повсякденному костюму жінки?

У вчителя технологій який працює творчо, діти точно знають цілі кожного уроку і наполегливо трудяться, щоб завершити їх, не тільки одержуючи знання, які вони можуть знайти у підручнику, а й багато іншої додаткової інформації, пов'язаної з їхнім життям. Так творчість породжує творчість – вчителі закладають насіння позитивного ставлення до життя у душах дітей. Тому передача творчого досвіду може здійснюватись лише під час творчої діяльності вчителя.

Особливості виготовлення гердан технікою бісерного ткацтва можна висвітлити під час практичного заняття з теми «Технологія виготовлення гердан технікою бісерного ткацтва» .

З метою популяризації, відродження та розвитку даного виду декоративно-ужиткового мистецтва, пропоную ввести дану технологію до основного курсу програм з технологій для всіх загальноосвітніх закладів.

Робота підготовлена під керівництвом доц. кафедри ХТЛПід Попової Т.І.